

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra obchodu a financí



Teze diplomové práce

**Postavení České republiky v mezinárodním obchodě
s chmelem**

Bc. Martina Fialová

© 2015 ČZU v Praze

Souhrn

Diplomová práce se věnuje zhodnocení postavení České republiky v mezinárodním obchodě s chmelem v porovnání se třemi jejími největšími konkurenty – Německem, USA, a Čínou. Teoretická část práce se věnuje vzniku a historii chmelařství, charakteristice komodity a z ní vyráběných produktů, které jsou předmětem mezinárodního obchodu s chmelem. Analytická část se zabývá současným stavem chmelařství ve vybraných zemích. Součástí analytické části práce je posouzení očekávaného budoucího vývoje mezinárodního obchodu s chmelem na základě určení současných trendů, které ho ovlivňují.

Klíčová slova: chmel, chmelnice, pěstební plocha, výměra, sklizeň, odrůda, α -hořká kyselina, chmelové pelety, chmelový extrakt, IHGC

Cíl práce a metodika

Na základě poznatků získaných studiem odborných publikací k tématu, následně provedené analýzy jednotlivých pěstitelských oblastí chmele a určení současných trendů na trhu bude cílem práce zhodnocení postavení České republiky v mezinárodním obchodě s chmelem.

Diplomová práce je rozdělena na dvě základní části, teoretickou a praktickou část. Teoretická část se zaměřuje na historii pěstování chmele, charakteristiku rostliny a pivovarsky důležitých látek, které obsahuje. Jelikož se práce věnuje mezinárodnímu obchodu s chmelem, je zde krátce popsán také proces pěstování a zpracování v průběhu jednoho sklizňového roku. Dále je uvedeno rozdělení jednotlivých odrůd a výčet produktů, které se v současné době z chmele vyrábí. V závěru teoretické části jsou zmíněny nejvýznamnější producentské (exportérské) země.

Pro nastudování teoretických východisek pro danou oblast využila autorka možnosti Technické knihovny společnosti Plzeňský Prazdroj, a.s. V nemalé míře přispěla ke shromáždění podkladových dat autorka vlastními znalostmi a zkušenostmi z profesní praxe z oblasti nákupu této komodity. Velkým přínosem pro zpracování práce byly také konzultace jak s technologickými odborníky společnosti, tak se zástupci obchodních společností s chmelem v České republice.

V praktické části práce je pěstování chmele ve sklizňovém roce 2013 ve čtyřech nejvýznamnějších producentských státech včetně České republiky podrobena analýze, syntéze a komparaci. Důraz je kladen na aktuální situaci na mezinárodním trhu v kontextu předchozího vývoje a podchycení důležitých aspektů, které tento stav ovlivňují. Součástí praktické části práce je také zachycení současných trendů z oblasti pivovarnictví a chmelařství, jak ve světě, tak v České republice, které pomohou identifikovat potenciál českého chmelařství a jeho vyhlídky do budoucna. Zhodnocení diplomové práce tvoří shrnutí celkových poznatků z provedené analýzy a nastínění očekávaného vývoje na mezinárodním trhu s chmelem.

Pěstitelské oblasti v České republice

Zatímco na konci dvacátých let minulého století byla Česká republika s výměrou přes 17 tisíc hektarů chmelnic největší pěstitelskou zemí na světě, v současnosti činí osázená plocha jen 4.460 ha. Její pozici z hlediska plochy zaujalo Německo s téměř 17.000 ha a druhé co do výměry jsou USA, jejichž pěstitelská plocha se pohybuje okolo 14.500 ha z celkového počtu 48.000 ha celosvětově. Česká republika ale stále drží ve světě prvenství v největší pěstované ploše jemně aromatické odrůdy, kterou je Žatecký poloraný červeňák.

V roce 2014 se pěstuje chmel v České republice celkem na 4.460 hektarech, což díky 406 hektarům nově vysázených chmelnic znamená po dlouhých 14 letech celkový nárůst sklizňových ploch oproti roku 2013 o 141 hektarů. V Čechách je největší žatecká oblast s rozlohou 3.451 ha (77,38 % plochy) a úštěcká oblast s 474 ha a na Moravě zaujímá tršická oblast rozlohu 535 ha. V žatecké oblasti se sklizňová plocha chmelnic navýšila o 93 ha, v úštěcké o 17 ha a v tršické o 31 ha.

Sklizňová plocha chmele v ČR v hektarech k 20. 8. 2014 podle odrůd

Odrůda/Oblast	Žatecko (ha)	z toho výsaz (ha)	Úštěcko (ha)	z toho výsaz (ha)	Tršicko (ha)	z toho výsaz (ha)	ČR (ha)	z toho výsaz (ha)
ŽPČ	3086	260	407	47	401	23	3894	330
Agnus	37	0	3	0	0	0	40	0
Bohemie	1	0	0	0	1	0	2	0
Bor	1	0	2	0	0	0	3	0
Harmonie	6	1	0	0	0	0	6	1
Kazbek	11	9	2	2	5	5	18	16
Premiant	99	8	40	0	48	8	187	16
Rubín	1	0	0	0	0	0	1	0
Saaz Late	13	5	0	0	2	0	15	5
Saaz Special	11	2	0	0	0	0	11	2
Sládek	172	15	20	4	78	17	270	36
Vital	1	0	0	0	0	0	1	0
Ostatní	12	0	0	0	0	0	12	0

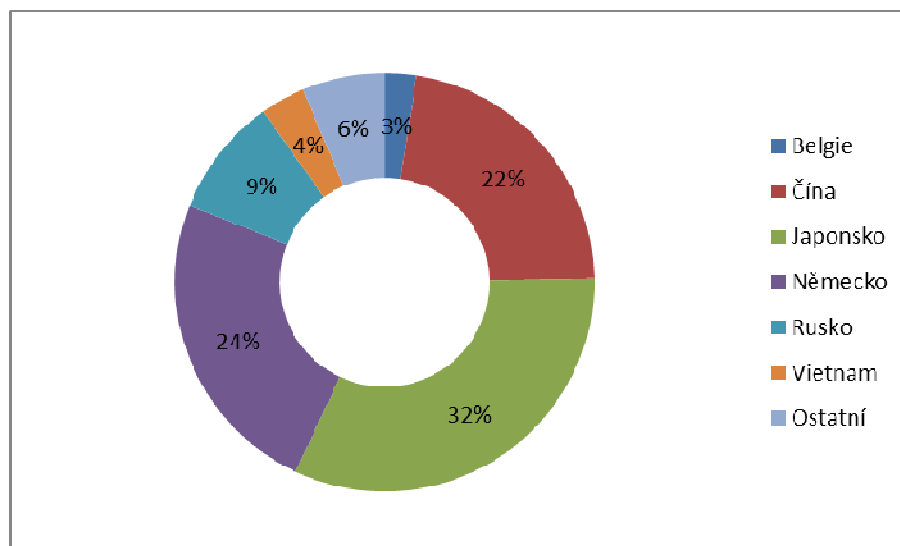
Zdroj: ÚKZÚZ, 2014

Ročně se v České republice vyprodukuje v průměru 6.000 – 6.300 tun suchého chmele. Z tohoto pohledu pak můžeme považovat rok 2014 za průměrný. Bylo vyprodukováno 6.202 tun sušeného chmele a průměrný hektarový výnos v rámci ČR dosáhl 1,39 t/ha. V celosvětové produkci chmele zaujímá Česká republika až čtvrté místo za Německem,

USA a Čínou. Tón světové produkce chmelu stále více udávají USA a Německo. Dohromady obě země představovaly 71 % produkce chmele a téměř 80 % produkce α -hořkých látek ve sklizňovém roce 2013. Nicméně Česká republika je prozatím na prvním místě v produkci typického jemně aromatického chmele a druhým největším producentem v rámci 28 členských států EU.

Mezi největší odběratele chmele z ČR se tradičně řadí Japonsko, Německo, Čína a Rusko. Celkem bylo do Japonska v roce 2014 vyvezeno 1.266,2 tun zpracovaného chmele, tj. 137,2 % skutečnosti roku 2013. Vývoz chmele v roce 2014 byl realizován ve výši 4.063,9 tun.

Vývoz chmele z ČR v roce 2014 dle zemí v %



Zdroj: Statistika zahraničního obchodu

Zpracování: vlastní

V předchozích letech vznikla v USA značná poptávka po odrůdách, které nespádají do klasického rozdělení chmele na aromatické a hořké. Příčinou je především rozvoj amerických řemeslných pivovarů (craft breweries) a následný nárůst počtu mikropivovarů po celém světě. Počet minipivovarů v USA se v roce 2014 vyšplhal již na číslo 3.418, což znamenalo meziroční nárůst o téměř 20 % a celkový podíl 11 % na americkém trhu. Ačkoliv se jedná jen o 0,5 % světové produkce, jsou craft breweries klíčovými hráči pro udržení růstu a tempa inovací v pivovarnickém průmyslu.

Nová kategorie chmele tzv. „flavour hops“ se skládá z odrůd chmele se silným aroma, které produkují piva, která mají široké spektrum chuťových charakteristik. Tyto odrůdy oživily americký trh, protože dávkování chmele je u těchto odrůd několikrát vyšší než u běžných piv. Průzkum výměry chmelových ploch ve světě potvrzuje právě pokračující posun v pěstování od hořkých/vysokoobsažných odrůd směrem k aromatickým/flavour odrůdám v USA.

V České republice se odrůdová skladba příliš nemění, přes 80 % plochy zaujímá nosná aromatická odrůda Žatecký poloraný červeňák. V dalších letech se očekává pozvolný rostoucí trend této odrůdy v řádu několika desítek ha ročně, neboť ji dle jejích charakteristických vlastností můžeme zařadit kromě běžného členění právě mezi odrůdy „flavour hops“, po kterých je v současné době velká poptávka. Do budoucna je však možné, že některé pivovarské společnosti začnou z finančních důvodů preferovat odrůdu Saaz Late. Tato odrůda je díky hektarovému výnosu 2,0 – 2,6 t více výnosná a ekonomicky zajímavější než odrůda Žatecký poloraný červeňák, přitom její pivovarská kvalita je téměř srovnatelná.

V kategorii „flavour hops“ může Česká republika nabídnout také odrůdu Kazbek, která byla zaregistrovaná v roce 2008 a v současnosti se pěstuje na 18 hektarech. Tato odrůda má určitě potenciál konkurovat výrazným americkým odrůdám jako Citar, Cascade atd. Samozřejmě ale záleží na prvotním zájmu pivovarských společností tuto odrůdu vyzkoušet. Obchodníkům bych doporučila nabízet vzorky pivovarům k různému testování, aby se tato odrůda dostala více do povědomí pivovarských společností.

Do budoucna bude zřejmě jedním z řešení nízké rentability chmelařství v ČR i celosvětově nahrazení tradičního způsobu pěstování chmele pěstováním chmele v nízkých konstrukcích, protože tento způsob pěstování kromě jiných pozitiv výrazně šetří náklady zejména na sezónní lidské práce. Bohužel tradiční české odrůdy nejsou pro tento typ pěstování vhodné, proto se s napětím očekávají výsledky výzkumu českých a anglických šlechtitelů, který začal v roce 2011. V Anglii v současné době zaujímá chmel pěstovaný v nízkých konstrukcích již čtvrtinu tamní plochy.

Seznam literatury

- BARTH, Heinrich Joh, KLINKE, Christiane, SCHMIDT, Claus. *The Hopatlas: The History and Geography of the cultivated plant*. 1. Ed. Nuremberg: Joh. Barth & Son, 1994. 383 s. ISBN 3-418-00745-7.
- BASAŘOVÁ, Gabriela, ŠAVEL, Jan, BASAŘ, Petr, LEJSEK, Tomáš. *Pivovarství. Teorie a praxe výroby piva*. 1. vyd. Praha: VŠCHT Praha, 2010. 904 s. ISBN 978-80-7080-734-7
- Joh. Barth & Sohn GmbH & Co KG, Nuremberg. *The Barth report. Hops 2013/2014*. 2014. 32 p.
- KROFTA, Karel a kol. *Kazbek – mýtická hora velkého Kavkazu, ale především česká perspektivní odrůda nejen pro české pivo*. In Český chmel 2014. Praha: Ministerstvo zemědělství, 2014. s. 16 - 25, 56 s. ISBN 978-80-7434-161-8.
- NESVATBA, Vladimír. *Šlechtění nových českých odrůd vhodných do nízkých konstrukcí*. In Český chmel 2013. Praha: Ministerstvo zemědělství, 2013. s. 28 - 30, 52 s. ISBN 978-80-7434-051-2.
- NESVATBA, Vladimír et al. *Development and tradition of czech hop varieties*. 1. Ed. Žatec: Hop Research Institute, Co., 2013. 104 p. ISBN 978-80-87357-11-8.
- SLONEK, Zdeněk. *Situační a výhledová zpráva chmel, pivo 2013*. 1. vyd. Praha: Ministerstvo zemědělství, 2014. 68 s. ISBN 978-80-7434-133-5.
- ČESKÝ SVAZ PIVOVARŮ A SLADOVEN. *Chráněné zeměpisné označení České pivo – historie, současnost a budoucnost*. [online]. 2013 [cit. 2014-08-27]. Dostupné z: <http://www.ceske-pivo.cz/chrane-zemepisne-oznaceni-ceske-pivo-historie-soucasnost-budoucnost>
- ŽATECKÝ CHMEL. *Žatecký chmel a doložení jeho původu*. [online]. 2007 [cit. 2014-09-30]. Dostupné z: http://www.zateckychmel.eu/index_cz.html